

אריק שרון ומשבר העופות

לעופות אין סימני כשרות. התורה מונה רק את שמותיהם של העופות הטמאים ומהם מסיקים מי הם הטהורים. מהי משמעותם של 'רחס', 'חסידה' ו'שלך' ומהו המסר המיוחד שהם נושאים עבורנו?

לפני שבועיים יצא לאור הספר Living Legend שהוא ביוגרפיה על הרב יצחק דוד גרוסמן. הספר מגולל את סיפור חייו ובעיקר מאז שעבר לגור במגדל העמק מיד אחרי מלחמת ששת הימים שאז היא הייתה עיירה מוכת עוני ופשע, וכיצד הוא הקים את מוסדותיו שמטרת כולם לעזור לנוער במצוקה.

בין הדברים הוא מספר שבתור רב העיר הוא היה אחראי על הכשרות במשחטת עופות שבמגדל העמק. במשחטה נכח משגיח מטעמו והרב נתן את ההכשר לעופות.

כמו בכל משחטה כשרה, לאחר ששוחטים את העוף בודקים את האברים הפנימיים כדי לראות אם העוף כשר. העופות שמתבררים כלא-כשרים נשלחים למחסן נפרד במשחטה כדי שחלילה לא יתערבו בטעות עם העופות הכשרים.

יום אחד המשגיח מדווח לרב שכמה ארגזים של עופות שהיו מסומנות כ'טרף' כדי להיזרק לאשפה נעלמו מהמחסן. כשהוא עזב בלילה הארגזים עם העופות הטריפות היו שם, וכשהוא חזר בבוקר הם נעלמו.

מיד החלה חקירה והתברר שבעל המשחטה הגיע למפעל באותו לילה וכשהוא ראה שכל-כך הרבה עופות נזרקים לזבל הוא הורה למנקה במפעל להעביר חצי מהארגזים הלא כשרים לאגף הכשר במפעל.

הרב גרוסמן מיד התקשר לתנובה שהם היו אלו שקונים את רוב העופות מהמשחטה והודיע להם שהוא הוריד את ההכשר מהמפעל ושלא יקנו יותר ממנו.

לא לקח זמן רב ומיד נוצרה מהומה. המשמעות שתנובה לא קונה מהם יותר עופות אומרת שהמפעל תחת סכנת סגירה. בעל המפעל התקשר לשר התעשייה והמסחר דאז מר אריאל שרון, וסיפר לו שבגלל הרב גרוסמן הרבה משפחות יאבדו את מקור פרנסתם.

אריק מיד הרים טלפון לרב גרוסמן והוא פתח את דבריו כמנהג תלמידי חכמים, עם פסוק מהתורה "האיש אחד יחטא ועל כל העדה תקצוף" (שלח טז, כב). "האם בגלל שבעל המפעל עשה עוול אתה מעניש את כל העובדים?".

הרב ענה לו ששיחה כזאת חשובה לא יכולים לנהל בטלפון, והוא רוצה להיפגש איתו פנים אל פנים.

צריך לזכור שאריק שרון בא מהקיבוץ, והידע שלו בנושא של בשר כשר לא היה כשל תלמיד ישיבה. בפגישה הרב גרוסמן נתן לו קורס מזורז בהלכות כשרות, ובנוסף לכך הוא גם הסביר לו את גודל האחריות שלו כרב שהוא לוקח על-עצמו להבטיח שזה כשר.

"אתה הרי אלוף מהולל בצבא", אמר לו הרב. "מה אתה היית עושה אילו היית נותן לאחד מהמפקדים שתחת פיקודך הוראות מדויקות למבצע צבאי ולאחר-מכן הוא הלך ועשה בדיוק הפוך ושינה את כל המבצע. האם היית שותק במצב כזה?!" שרון הקשיב בדממה.

הרב המשיך: "אני מפקד בצבא, ואנשים סומכים עליי שאני ישמור עליהם שהאוכל שמגיע אליהם הוא כשר, וכשאני נותן הכשר הם יכולים לסמוך עליי. כאן הגיע בעל המפעל שבכל יום מרוויח מיליונים משחיטה של אלפי עופות ובמקום לראות את כל התמונה, הוא מתערב בקשר לכמה ארגזים של עופות שהם לא רלוונטיים בטווח הרחוק.

"אדם כזה שמוכן להעמיד בסכנה את כל המפעל בשביל כמה ארגזים של עופות מראה שכושר השיפוט שלו לא יציב, ואם-כן זה אדם שאי אפשר לסמוך עליו, ולכן אני לא אתן תעודת כשרות למפעל כל זמן שזה בבעלותו", סיים הרב.

שרון התקשר לבעל המפעל ואמר לו שהוא צריך למכור את המפעל. זה לקח קצת זמן, הוא מכר את המפעל והרב החזיר את תעודת הכשרות שלו למפעל (304 Living Legend P.).

סוד שמות העופות

השבוע אנו לומדים בפרשה על אלו חיות מותרות לאכילה ואילו אסורות.

מה הם הסימנים לחיות כשרות? (שאלה לקהל), "מעלה גרה ומפריס פרסה".

מה הם הסימנים לדגים כשרים? "סנפיר וקשקשת".

מה הם הסימנים לעופות כשרים? התשובה היא, שהתורה לא נותנת סימנים לעופות אלא נותנת רשימה של אותם עופות שאסורים באכילה ומהם מסיקים מי הם הטהורים שמותרים באכילה. בפועל אנו אוכלים היום רק את אותם עופות שיש לנו מסורת שהם כשרים.

חכמינו ז"ל בתלמוד מלמדים אותנו שהשמות שהתורה נותנת לעופות גם לטמאים הם לא סתם שמות הסכמיים אלא הם מלמדים משהו על העופות עצמם. ואני רוצה לחלוק אתכם שלש דוגמאות:

רחם. על ה'רחם' (שמיני יא, יח) אומרת הגמרא, למה נקרא שמו רחם? "משבא הרחם לעולם באו רחמים לעולם" (חולין סג, א). כי כשמופיע עוף הרחם סימן שמגיע גשם שמשמעותו היא שבאים רחמים לעולם. בסתיו כל העולם צמא לקצת מים והרחם מסמל את בוא היורה, את בוא הרחמים לעולם, ולכן נקרא שמו רחם.

חסידה. עוף אחר נקרא בתורה בשם 'חסידה'. חסידה זה מלשון חסד. אומרת הגמרא "למה נקרא שמה חסידה? שעושה חסידות עם חברותיה במזונות". דהיינו שחולקת את המזונות עם חברותיה, שזה הנהגה שלא כ"כ מצויה בן חיות. שואלים מורי החסידות, אם היא עושה חסד מדוע היא נחשבת לעוף טמא שאסור באכילה? התשובה לכך היא שהיא עושה חסד רק עם חברותיה אבל דורסת למוות עופות אחרים. חסד אמיתי זה עם מישהו שאנחנו לא מכירים.

שלך. העוף השלישי הוא "השלך" שנקרא כך מפני "שהוא שולה דגים מן הים". השלך צולל לתוך הים ושם הוא מוצא את מזונו על-ידי-זה שהוא שולה דגים ממעמקי הים.

הגמרא מספרת על רבי יוחנן שכשהיה רואה 'שלך', הוא היה אומר "משפטיך תהום רבה". כלומר: השלך מסמל שגם בים הקב"ה משגיח על כל בריה ואפילו על הדגים הוא קובע מי ינצל ממלתעות ה'שלך' ומי לא.

אחד היסודות של היהדות בכלל, ושל החסידות בפרט זהו הרעיון של השגחה פרטית, שהקב"ה משגיח בהשגחה פרטית על האדם ועל כל מה שקורה לו.

חסידות מחדשת שההשגחה לא קיימת רק על מין האדם, אלא גם אצל בעלי-חיים ואפילו דגים שנמצאים במעמקי הים, גם עליהם יש השגחה פרטית. וכמו-כן גם על הצומח ואפילו על הדומם כל פרט ופרט הוא בהשגחה פרטית של הקב"ה.

המסר הוא שהעולם עצמו משול לים סוער. במבט שטחי נראה שהעולם מתנהל על-פי חוקי הטבע. אנו לא רואים בו את יד השם המכוונת את הדברים ומשגיחה עליהם, אבל כשצוללים לתוך הים, כשמתבוננים מה קורה מתחת לפני השטח מגלים שהקב"ה מנהל את העולם והכל בהשגחה פרטית (לקו"ש ז, ע' 63).